

УДК 349.3

DOI <https://doi.org/10.33216/2218-5461-2019-38-2-74-83>

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИПЛАТИ СОЦІАЛЬНИХ СТИПЕНДІЙ В УКРАЇНІ

Гніденко В.І.

SOME ISSUES OF LEGAL REGULATION ON PAYMENT OF SOCIAL SCHOLARSHIPS IN UKRAINE

Hnidenko V.I.

У статті розглянуто актуальні питання правового регулювання виплати соціальних стипендій. Було проаналізовано чинні нормативні документи, які регулюють це питання, зокрема Постанову КМУ від 28 грудня 2016 р. № 1050 «Деякі питання стипендіального забезпечення» та Постанову КМУ від 28 грудня 2016 р. № 1045 «Деякі питання виплати соціальних стипендій студентам (курсантам) вищих навчальних закладів». Під час дослідження виявлено низку проблем нормативного характеру, які стосуються неузгодженості переліку категорій осіб, які мають право на отримання соціальної стипендії; переліку необхідних документів, для підтвердження того, що здобувач належить до певної категорії; неоднозначності обов'язковості врахування академічної заборгованості при нарахуванні соціальної стипендії тощо. Було внесено пропозиції щодо приведення у відповідність чинних нормативних актів у цій сфері з метою більш ефективного забезпечення та реалізації прав здобувачів вищої освіти на отримання соціальної стипендії.

Ключові слова: *стипендіальне забезпечення, соціальні виплати, пільгові категорії населення, соціальна стипендія, соціальне забезпечення, Мінсоцполітики.*

Постановка проблеми. Законодавством України для населення передбачено широкий спектр соціальних виплат, покликаних покращити умови побуту та життя певних соціальних категорій. Зокрема, до таких виплат належать: допомога при народженні дитини, виплати на дітей, допомога одиноким матерям, допомога особам з інвалідністю з дитинства і дітям з інвалідністю, житлові субсидії тощо. Водночас разом із зазначеними видами існує ще один вид соціальної допомоги, яку надає держава, що потребує уваги: виплата соціальних стипендій студентам (або курсантам) закладів вищої освіти. Держава почала активно використовувати цей інструмент для соціального забезпечення студентів з 1 січня 2017

року. З метою ефективного використання коштів, які щороку виділяються на виплати соціальних стипендій, 28 грудня 2016 року була прийнята Постанова КМУ «Деякі питання виплати соціальних стипендій студентам (курсантам) вищих навчальних закладів», якою був затверджений «Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для виплати соціальних стипендій студентам (курсантам) вищих навчальних закладів». Однак наявність цієї постанови не в змозі забезпечити належне врегулювання всіх питань щодо виплати соціальної стипендії, а деякі положення містять недоліки та прогалини такого регулювання.

Стан дослідження. Питання соціального забезпечення є завжди актуальними та досліджуються великою кількістю вчених. На особливу увагу заслуговують роботи В. Андрєєва, К. Батигіна, С. Бичкова, Н. Болотіної, В. Галаганова, І. Григор'єва, В. Зубенка, С. Калашникова, Г. Півняка, В. Самчинського, Н. Холода, В. Шайхатдінова, Є. Яригіна та ін. Водночас питання стипендіального забезпечення не були окремим предметом дослідження та потребують детального аналізу.

Саме тому метою статті є: розгляд (аналіз) нормативно-правового регулювання нарахування та виплати соціальних стипендій студентам (або курсантам) закладів вищої освіти та виявлення колізій правового регулювання в означеній сфері.

Виклад основного матеріалу. Соціальне забезпечення є важливим напрямком соціальної політики держави, спрямованим на матеріальну підтримку населення в ситуації соціальних ризиків. На думку В.В. Зубенко та І.В. Самчинської, «державне соціальне забезпечення – це гарантована система матеріального забезпечення громадян (у грошовій і (або) в натуральній формі) після досягнення певного віку, у разі інвалідності, втрати годувальника, тимчасової непрацездатності, виховання дітей, втрати трудового заробітку та доходу і в інших випадках спеціально обумовлених законом, а також охорони здоров'я і здійснюється за рахунок спеціально створених позабюджетних фондів обов'язкового соціального страхування, які формуються за рахунок страхових внесків (єдиного соціального податку) та асигнувань з державного бюджету уповноваженими органами в порядку, встановленому законодавством» [1, с. 72].

За стандартами Ради Європи і Європейського Союзу соціальне забезпечення віднесено до системи, яка включає крім соціального забезпечення (через соціальне страхування), також інші форми соціального захисту, зокрема державну соціальну допомогу, а також спеціальний і особливий (додатковий)

соціальних захист для окремих категорій населення [2].

Отже, соціальне забезпечення осіб здійснюється за кошти державного або місцевого бюджетів і передбачено у визначених законом ситуаціях. Слід зазначити, що законом передбачено виплати соціальних стипендій за рахунок коштів державного бюджету. Головним розпорядником коштів є Міністерство соціальної політики України (далі Мінсоцполітики), яке реалізує бюджетну програму 2501180 «Виплата соціальних стипендій студентам (курсантам) вищих навчальних закладів». Так у Державному бюджеті України на 2017 рік на виплату соціальних стипендій студентам (або курсантам) закладів вищої освіти було передбачено 992 млн. грн.[3], у 2018 році 631 млн. грн.[4], у 2019 році 680 млн. грн.[5], а у Державному бюджеті України на 2020 рік – 721 млн. грн.[6].

Законом України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» Мінсоцполітики було передбачено видатки за бюджетною програмою 2501180 «Виплата соціальної стипендії студентам (курсантам) вищих навчальних закладів» в сумі 631 624,2 тис. гривень. Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2018 року № 971-р «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерством соціальної політики на 2018 рік», за бюджетною програмою 2501180 було збільшено обсяг видатків на суму 15 401,2 тис. гривень.

За даними Мінсоцполітики, «протягом 2018 року соціальна стипендія була виплачена 9 091 студентам які навчаються у вищих навчальних закладах I-II рівня акредитації (середній розмір стипендії – 919,2 грн), 27 341 студентам які навчаються у вищих навчальних закладах III-IV рівня акредитації (середній розмір стипендії - 1 215,5 грн), 14 362 дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування та осіб з їх числа, при продовженні навчання до 23 років у вищих навчальних закладах I-IV рівня (середній

розмір стипендії - 2 414,9 грн). Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 № 306-р було призначено соціальну стипендію Верховної Ради України 55 студентам вищих навчальних закладів, фактична кількість стипендіатів, які отримали соціальну стипендію складає 52, з них: 14 студента вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації (середній розмір - 757,2 грн) та 38 студент у вищих навчальних закладах III-IV рівня акредитації (середній розмір - 904,4 грн)»[7]. Виходячи з цього, з упевненістю можна зазначити, що на виплати соціальної стипендії державний бюджет витрачає значну суму грошей. Водночас, з метою усунення випадків нецільового використання бюджетних коштів та неправомірних виплат соціальних стипендій необхідно глибше проаналізувати положення чинного законодавства.

Нормативно-правове забезпечення встановленого законами гарантованого права студентів (курсантів) вищих навчальних закладів на отримання соціальних стипендій містить неузгодженості внаслідок відсутності чіткого визначення порядку призначення і виплати соціальних стипендій.

З 01.01.2017 питання призначення та виплати соціальних стипендій, зокрема, особам, які навчаються у закладах вищої освіти, регулюється Постановою КМУ № 882 «Питання стипендіального забезпечення» у редакції постанови КМУ № 1050, якою внесено зміни до Порядку призначення і виплати стипендій, Постановою КМУ від 28.12.2016 № 1045 «Деякі питання виплати соціальних стипендій студентам (курсантам) державних вищих навчальних закладів».

Також окремі положення щодо права на отримання соціальних стипендій містяться у ЗУ «Про вищу освіту», ЗУ «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», ЗУ «Про підвищення престижності шахтарської праці», ЗУ «Про забезпечення організаційно-

правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», ЗУ «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», ЗУ «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям», Постанові ВРУ «Про заснування соціальних стипендій Верховної Ради України для студентів навчальних закладів з числа дітей-сиріт та дітей з малозабезпечених сімей», Постанові КМУ «Про надання державної цільової підтримки деяким категоріям громадян для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти» тощо.

Нормативно-правовим підґрунтям призначення та виплат соціальних стипендій є Закон України «Про вищу освіту». Відповідно до п. 2 ст. 62 ЗУ «Про вищу освіту» «особи, які навчаються в закладах вищої освіти за денною формою навчання за кошти державного або місцевих бюджетів, мають право на отримання академічних та соціальних стипендій у встановленому законодавством порядку»[8]. Реалізація цієї норми забезпечується Постановою КМУ від 28 грудня 2016 р. № 1050 «Деякі питання стипендіального забезпечення» (далі - Постанова №1050) та Постановою КМУ від 28 грудня 2016 р. № 1045 «Деякі питання виплати соціальних стипендій студентам (курсантам) вищих навчальних закладів»(далі - Постанова №1045).

Постановою КМУ №1050 затверджено «Порядок призначення і виплати стипендій», в якому йдеться про всі види стипендій, а саме: академічні та соціальні. Постанова №1045 «Деякі питання виплати соціальних стипендій студентам (курсантам) вищих навчальних закладів», яка містить норми, що за характером є вузькоспеціалізованими і стосуються лише виплати соціальних стипендій, що створює певні колізії у сфері правового регулювання призначення та виплати соціальних стипендій.

Відповідно до ст.20 Постанови №1050 «соціальна стипендія у розмірі та порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, в обов'язковому порядку виплачується студентам і курсантам невійськових вищих навчальних закладів, які за результатами навчального семестру не мають академічної заборгованості, незадовільних результатів навчання, включені до рейтингу відповідно до цього Порядку та належать до однієї з таких категорій:

1) діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, особи з їх числа, а також особи, які в період навчання у віці від 18 до 23 років залишилися без батьків;

2) особи, які згідно із Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» мають пільги під час призначення стипендії;

3) особи, які відповідно до статті 5 Закону України «Про підвищення престижності шахтарської праці» мають право на призначення соціальних стипендій;

4) особи, яким Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підтримки учасників бойових дій та їхніх дітей, дітей, один із батьків яких загинув у районі проведення антитерористичних операцій, бойових дій чи збройних конфліктів або під час масових акцій громадянського протесту, дітей, зареєстрованих як внутрішньо переміщені особи, для здобуття професійно-технічної та вищої освіти» гарантується призначення соціальної стипендії[9].

Також у п.4. «Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для виплати соціальних стипендій студентам (курсантам) вищих навчальних закладів» (Постанова №1045), зазначено, що «право на соціальні стипендії мають студенти (курсанти), які не перебувають в академічній відпустці, із числа:

1) дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа у разі

продовження навчання до 23 років або до закінчення відповідних навчальних закладів, а також студентів (курсантів) вищого навчального закладу, які в період навчання у віці від 18 до 23 років залишилися без батьків;

2) осіб, які мають право на отримання соціальної стипендії відповідно до статей 20-22 і 30 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»;

3) шахтарів, які мають стаж підземної роботи не менш як три роки;

4) осіб, які стали студентами (курсантами) протягом трьох років після здобуття базової та/або повної загальної середньої освіти, батьки яких є шахтарями, що мають не менш як 15 років стажу підземної роботи або загинули внаслідок нещасного випадку на виробництві чи яким встановлено інвалідність I або II групи;

5) осіб, визнаних постраждалими учасниками Революції Гідності, учасниками бойових дій та їх дітей (до закінчення дітьми навчання у такому закладі, але не довше ніж до досягнення ними 23 років);

6) дітей, один з батьків яких загинув (пропав безвісти) у районі проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, бойових дій чи збройних конфліктів або помер внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних у районі проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, бойових дій чи збройних конфліктів, а також внаслідок захворювання, одержаного в період участі в антитерористичній операції, здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях (до закінчення

навчання у такому закладі, але не довше ніж до досягнення ними 23 років);

7) дітей, один із батьків яких загинув під час масових акцій громадянського протесту або помер внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час масових акцій громадянського протесту (до закінчення навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років);

8) дітей, зареєстрованих як внутрішньо переміщені особи (до закінчення навчання у такому закладі, але не довше ніж до досягнення ними 23 років);

9) осіб, яким призначені соціальні стипендії Верховної Ради України для студентів вищих навчальних закладів з числа дітей-сиріт та дітей з малозабезпечених сімей;

10) дітей з інвалідністю та осіб з інвалідністю I-III групи;

11) студентів (курсантів) із сімей, які отримують допомогу відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям»;

12) осіб з інвалідністю внаслідок війни та їх дітей (до закінчення дітьми навчання у такому закладі, але не довше ніж до досягнення ними 23 років)»[10].

Порівнюючи положення цих двох статей, доходимо висновку, що категорії осіб, які мають право на отримання соціальної стипендії у цих двох постановках не є тотожним, що створює певну законодавчу колізію. Вважаємо, що необхідно привести у відповідність ці норми шляхом зазначення однакового переліку пільгових категорій в обох Постановах.

У Постанові №1050 вказано, що студент не повинен мати академічної заборгованості чи незадовільних результатів навчання, має бути включений до рейтингу успішності та належати до однієї з вищеперехованих категорій. Натомість Постанова №1045 умови щодо відсутності академічної неуспішності не висуває, надаючи лише перелік категорій, які мають право на отримання соціальної сти-

пендії. Отже постає питання щодо обов'язковості відсутності академічної заборгованості для виплати соціальних стипендій для всіх пільгових категорій чи тільки для тих, які зазначені у Постанові №1050.

Крім того, звертаємо увагу на те, що у чинній редакції Постанови №1050 не зазначено, що за наявності академічної заборгованості здобувач не має права на отримання соціальної стипендії протягом всього наступного семестру. Зокрема це підтверджується тим, що здобувач має бути включений до рейтингу, а відповідно до Постанови №1050 «до рейтингу не включаються особи, які:

- протягом навчального семестру до початку поточного семестрового контролю з будь-якого навчального предмета (дисципліни) набрали меншу кількість балів, ніж визначена у навчальному закладі межа незадовільного навчання;

- мають навчальне навантаження у кредитах трансферно-накопичувальної системи на поточний навчальний рік у обсязі, меншому ніж норматив, встановлений навчальним планом для відповідного факультету, курсу та спеціальності (напряму підготовки);

- станом на перше число місяця, що настає після закінчення семестрового контролю згідно з навчальним планом, мають академічну заборгованість*;

- під час семестрового контролю здійснювали повторне складення контрольних заходів з метою покращення отриманих раніше оцінок;

- до дати завершення семестрового контролю, визначеного навчальним планом, не склали семестровий контроль з будь-якого навчального предмета (дисципліни)[9]. Отже, це підводить нас до висновку, що особа яка має академічну заборгованість, до такого рейтингу не включається, а значить не може бути подана закладом освіти для отримання соціальної стипендії ні на початку нового навчального семестру, ні протягом всього семестру, оскільки рейтинг формується за результатами

заліково-езаменаційної сесії, затверджується стипендіальною комісією факультету та публікується до початку нового семестру, зміни у рейтинг успішності не вносяться.

Вважаємо за доцільне деталізувати норми щодо реалізації права на отримання соціальної стипендії за наявності академічної заборгованості, конкретизувавши, коли саме виникає це право - протягом всього наступного семестру, чи до моменту ліквідації академічної заборгованості. Також вважаємо за необхідне чітко визначити в обох Постановах умови, які передбачають не отримання стипендії здобувачем вищої освіти. Крім того, необхідно чітко визначити, чи відіграє роль наявність академічної заборгованості у здобувача для призначення соціальної стипендії та внести відповідні зміни до Постанови №1050.

Питання наявності академічної заборгованості є загальним, оскільки стосується інтересів здобувачів, які можуть належати до будь-якої категорії осіб, які мають право на отримання соціальної стипендії. Водночас є певні питання, які зачіпають інтереси лише однієї конкретної категорії осіб. Вважаємо, що слід звернути увагу на особливості отримання соціальної стипендії особами, які мешкали на тимчасово непідконтрольній українському уряду території та на лінії розмежування. Зазначимо, що Постанова КМУ від 23 листопада 2016 р. № 975 «Про надання державної цільової підтримки деяким категоріям громадян для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти» затверджує «Порядок та умови надання державної цільової підтримки деяким категоріям громадян для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти».

Ці Порядок та умови визначають механізм надання державної цільової підтримки деяким категоріям громадян для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, які навчаються у

державних або комунальних закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, зокрема дітям, зареєстрованим як внутрішньо переміщені особи (абзац 6,ст.1) та дітям, які проживають у населених пунктах на лінії зіткнення (абзац 7 ст.1) [11].

Зокрема, зазначається, що таким здобувачам надається державна цільова підтримка надається у вигляді «соціальної стипендії - для осіб, які навчаються за державним або регіональним замовленням за денною формою навчання, згідно з Порядком використання коштів, передбачених у державному бюджеті для виплати соціальних стипендій студентам (курсантам) вищих навчальних закладів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2016 р. № 1045[11]. Документами, які підтверджують право таких осіб на одержання державної цільової підтримки для внутрішньо переміщених осіб є довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, видана згідно з Порядком оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 509 «Про облік внутрішньо переміщених осіб», а для осіб, які проживають у населених пунктах на лінії зіткнення довідка про реєстрацію місця проживання особи встановленого зразка, видана відповідно до Правил реєстрації місця проживання, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 2 березня 2016 р. № 207.

У Постанові №1045 вказано, що «право на соціальні стипендії мають студенти (курсанти), які не перебувають в академічній відпустці, із числа дітей, зареєстрованих як внутрішньо переміщені особи (до закінчення навчання у такому закладі, але не довше ніж до досягнення ними 23 років), відповідно до статті 44 Закону України «Про вищу освіту»[10], але про дітей, які проживають у населених пунктах на лінії зіткнення, як про окрему категорію у вищезгаданій Постанові

не йдеться. Цей факт свідчить про наявність чергової колізії у національному законодавстві. Виходить, що для того, щоб дитина, яка проживала і має місце реєстрації у населеному пункті на лінії зіткнення, змогла отримати соціальну стипендію вона вимушена зареєструватись як внутрішньо переміщена особа, отримати відповідну довідку і подати заяву за цією категорією.

Вважаємо, що з одного боку держава надає дітям, які проживають у населених пунктах на лінії зіткнення, право на державну цільову підтримку у вигляді соціальної стипендії, а з іншого, не забезпечує реалізацію такого права відповідним механізмом. Таким чином, діти, які проживають у населених пунктах на лінії зіткнення, не можуть належним чином реалізувати право на отримання соціальної стипендії. Гадаємо, що проблема чіткого визначення категорій осіб, які мають право на отримання соціальної стипендії, потребує нагального вирішення і приведення у відповідність усіх нормативних актів, які містять перелік таких категорій.

Водночас із необхідністю чіткого розмежування категорій існує також проблема чіткого визначення переліку документів, які підтверджують право здобувача на отримання соціальної стипендії. Відповідно до абзацу першого пункту 5 Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для виплати соціальних стипендій студентам (курсантам) вищих навчальних закладів вказано, що «для отримання соціальної стипендії студенти (курсанти) звертаються до вищого навчального закладу або його структурного підрозділу за місцем їх навчання із заявою, в якій зазначаються такі відомості: прізвище, ім'я та по батькові; число, місяць, рік народження; зареєстроване та фактичне місце проживання; підстава для отримання соціальної стипендії. До заяви додаються копії таких документів: паспорта громадянина України; свідоцтва про народження дитини; довідки про присвоєння реєстраційного номера облікової

картки платника податків (не додається фізичними особами, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідному контролюючому органу і мають відповідну відмітку в паспорті); студентського квитка. У разі неможливості подання копії студентського квитка подається довідка вищого навчального закладу про навчання студента (курсанта) в цьому закладі[10].

Водночас для кожної категорії є перелік додаткових документів, які посвідчують його відношення до певної категорії. Так, наприклад, діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, та особи з їх числа у разі продовження навчання до 23 років або до закінчення відповідних навчальних закладів, а також студенти (курсанти) вищого навчального закладу, які в період навчання у віці від 18 до 23 років залишилися без батьків мають обов'язково додати: «- копію рішення органу опіки та піклування про надання статусу дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, або витяг з обліково-статистичної картки дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування; - копію свідоцтва про смерть батьків»[10].

За відсутності будь-якого з вищезазначених документів справа соціального стипендіата вважається не повною й у деяких випадках не може бути прийнята органами УПСЗН, що позбавляє такого здобувача можливості отримання соціальної стипендії. Але існує й інша проблема: здобувачі, які в період навчання у віці від 18 до 23 років залишилися без батьків, не можуть додати до заяви копію рішення органу опіки та піклування про надання статусу дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, або витяг з обліково-статистичної картки дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування, оскільки відповідно до (НПА) вказані документи можна отримати лише до 18-річного віку. Відповідно з 18 років людина є повнолітньою

і не може отримати статус дитини-сироти. Гадаємо, що у такому випадку буде доцільним виділити таких здобувачів освіти в окрему категорію, визначивши, що до заяви вони мають додавати лише копію свідоцтва про смерть батьків.

Ще одним важливим питанням є розмір соціальної стипендії для здобувачів, які є інвалідами по зору і слуху. У Постанові №1045 вказано, що «соціальна стипендія призначається, починаючи з місяця звернення за її наданням та виплачується щомісяця в такому розмірі: студентам (курсантам) вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації, які мають право на призначення соціальних стипендій, - 890 гривень; студентам (курсантам) вищих навчальних закладів III-IV рівня акредитації, які мають право на призначення соціальних стипендій, - 1180 гривень»[10]. Відзначимо, що розміри соціальної стипендії, зазначені у цьому пункті, зменшуються за певних умов. Постанова №1045 не містить вказівки щодо збільшення цього розміру, водночас, Постанова №1050 визначає, що розмір соціальної стипендії збільшується «студентам, які є інвалідами по зору і слуху, - на 50 відсотків мінімальної ординарної (звичайної) академічної стипендії відповідного типу навчального закладу»[9], що спричиняє різні підходи закладів освіти у нарахуванні соціальної стипендії цій категорії здобувачів освіти. На нашу думку, норми про розмір соціальної стипендії, мають бути викладені у Постанові №1045, включаючи умови зменшення та збільшення її розміру. Водночас Постанова №1050 має містити відсилочну норму щодо розміру соціальної стипендії.

Висновок. У підсумку слід зазначити, що наразі у чинному законодавстві, що регулює питання призначення та виплати соціальних стипендій, існують певні колізії та прогалини, що призводить до можливості різного тлумачення закладами освіти норм щодо призначення та виплати соціальних стипендій. Серед них особливо виділяємо такі: неузгодженість

переліку категорій у Постанові №1045 та Постанові №1050; питання наявності/відсутності академічної заборгованості чи/або незадовільних результатів навчання; вимога додати до заяви здобувачам, які у період навчання у віці від 18 до 23 років залишилися без батьків копію рішення органу опіки та піклування про надання статусу дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, або витяг з обліково-статистичної картки дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування; відсутність у Постанові №1045 положення про обов'язкове збільшення на 50 відс. розміру соціальної стипендії у разі, якщо студенти є інвалідами по зору і слуху. Вважаємо, що Мінсоцполітики та МОН необхідно скоординувати свої дії та вжити спільних заходів, подавши до Кабінету Міністрів України перелік пропозицій стосовно приведення у відповідність Порядку призначення і виплати стипендій (Постанова №1050) та Порядку використання коштів для виплати соціальних стипендій (Постанова №1045). Вважаємо, що вжиття вищезазначених заходів сприятиме ефективній та якісній роботі закладів освіти щодо призначення і виплати соціальних стипендій.

Література:

1. Зубенко В.В., Самчинська І.В., Рудик А.Ю. Бюджетний моніторинг / В.В. Зубенко, І.В. Самчинська, А.Ю. Рудик [та ін.] // ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи ЗМФІ-П) впровадження», USAID. – 2015. – 72 с.
2. Щодо вдосконалення пенсійного законодавства в Україні. Аналітична записка Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/socialna-politika/schodo-vdoskonalennya-pensijnogo-zakonodavstva-v-ukraini>
3. Закон України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 3, ст.31 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>
4. Закон України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 3-4, ст.26 [Електронний ресурс] –

Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>

5. Закон України «Про Державний бюджет України на 2019 рік». // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 50, ст.400. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19>

6. Закон України «Про Державний бюджет України на 2020 рік. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20>

7. Міністерство соціальної політики України. Офіційний веб-портал. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<https://www.msp.gov.ua/news/16786.html>

8. Закон України «Про вищу освіту». // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004.[Електронний ресурс] – Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

9. Постанова КМУ від 28 грудня 2016 р. № 1050 «Деякі питання стипендіального забезпечення». // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/1050-2016-%D0%BF#n5>

10. Постанова КМУ від 28 грудня 2016 р. № 1045 «Деякі питання виплати соціальних стипендій студентам (курсантам) вищих навчальних закладів». // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-2016-%D0%BF>

11. Постанова КМУ від 23 листопада 2016 р. № 975 «Про надання державної цільової підтримки деяким категоріям громадян для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти». // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/975-2016-%D0%BF>

References:

1. Zubenko V.V., Samchynska I.V., Rudyk A.Iu. Biudzhety monitorynh / V.V. Zubenko, I.V. Samchynska, A.Iu. Rudyk [ta in.] // IBSED, Proekt «Zmitsnennia mistsevoi finansovoї initsiatyvy ZMFI-II) vprovadzhennia», USAID. – 2015. – 72 с.

2. Shchodo vdoskonalennia pensiinoho zakonodavstva v Ukraini. Analychna zapyska Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/socialna-politika/schodo-vdoskonalennya-pensiynogo-zakonodavstva-v-ukraini>

3. Zakon Ukrainy «Pro Derzhavnyi biudzhzet Ukrainy na 2017 rik» // Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), 2017, № 3, st.31[Elektronnyi resurs] –

Rezhym dostupu:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>

4. Zakon Ukrainy «Pro Derzhavnyi biudzhzet Ukrainy na 2018 rik»// Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), 2018, № 3-4, st.26 [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>

5. Zakon Ukrainy «Pro Derzhavnyi biudzhzet Ukrainy na 2019 rik». // Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), 2018, № 50, st.400. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19>

6. Zakon Ukrainy «Pro Derzhavnyi biudzhzet Ukrainy na 2020 rik. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20>

7. Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy. Ofitsiyni veb-portal. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://www.msp.gov.ua/news/16786.html>

8. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu». //Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), 2014, № 37-38, st.2004.[Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

9. Postanova KМУ vid 28 hrudnia 2016 r. № 1050 «Deiaki pytannia stypendialnoho zabezpechennia». // [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/1050-2016-%D0%BF#n5>

10. Postanova KМУ vid 28 hrudnia 2016 r. № 1045 «Deiaki pytannia vyplaty sotsialnykh stypendii studentam (kursantam) vyshchykh navchalnykh zakladiv». // [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-2016-%D0%BF>

11. Postanova KМУ vid 23 lystopada 2016 r. № 975 «Pro nadannia derzhavnoi tsilovoi pidtrymky deiakym katehoriiam hromadian dlia zdobuttia profesiinoi (profesiino-tekhnichnoi), fakhovoi peredvyschoi ta vyshchoi osvity». // [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/975-2016-%D0%BF>

Гниденко В. И. Некоторые вопросы правового регулирования выплаты социальных стипендий в Украине. – Статья.

В статье рассмотрены актуальные вопросы правового регулирования выплаты социальных стипендий. Были проанализированы основные нормативные документы, регулирующие этот вопрос, в частности Постановление КМУ от 28 декабря 2016 № 1050 «Некоторые вопросы стипендиального обеспечения» и Постановление КМУ от 28 декабря 2016 № 1045 «Некоторые вопросы выплаты социальных стипендий студентам (кур-

сантам) высших учебных заведений». Во исследовании выявлен ряд проблем нормативного характера, касающиеся несогласованности перечня категорий лиц, имеющих право на получение социальной стипендии; перечень необходимых документов для подтверждения того, что соискатель относится к определенной категории; неоднозначности обязательности учета академической задолженности при начислении социальной стипендии и тому подобное. Были внесены некоторые предложения относительно приведения в соответствие этих двух постановлений и других нормативных актов, для более эффективного обеспечения и реализации прав соискателя на получение социальной стипендии.

Ключевые слова: стипендиальном обеспечении, социальные выплаты, льготные категории населения, социальная стипендия, социальное обеспечение, Минсоцполитики.

Hnidenko Viktoriia, Some issues of legal regulation on payment of social scholarships in Ukraine. – Article.

The article deals with topical issues of legal regulation of payment of social scholarships. The legislation of Ukraine provides for a wide range of social benefits for the population, which are intended to improve the living conditions and life of certain social categories. Such payments include: childbirth allowance, child support payments, single mothers assistance, assistance to children with disabilities since childhood and with children with disabilities, housing subsidies and more. But along with such well-known many types of social assistance provided by the state is another that should also be addressed. This is the payment of social scholarships to students (or cadets) of higher education institutions. The state has begun actively using this tool for student social security since January 1, 2017. The main normative documents regulating this issue were analyzed, in particular CMU Resolution of December 28, 2016 No. 1050 "Some Issues of Scholarship Support" and CMU Resolution of December 28, 2016, No. 1045 "Some

Issues of Payment of Social Scholarships to Graduate Students (cadets) educational institutions". That is why the purpose of the article is to: consider the regulatory regulation of the issue of accrual and payment of social scholarships to students (or cadets) of higher education institutions and to identify the conflicts / loopholes of such legal regulation. The main problems that currently exist are the following: the inconsistency of the list of categories in Decree No. 1045 and Decree No. 1050; taking into account or not taking into account the absence of academic debt or / or unsatisfactory learning outcomes; the requirement to attach to the application the applicants who, during the period of study from 18 to 23 years old, have left without parents a copy of the decision of the guardianship and custody body to grant the status of orphan or child deprived of parental care, or an extract from the orphan child registration card and a child deprived of parental care; the absence in the Resolution No. 1045 of the mandatory 50% increase. the size of the social scholarship if the students are visually and hearing impaired. We believe that the Ministry of Social Policy and the Ministry of Education and Science should take joint action and submit to the Cabinet of Ministers of Ukraine a list of proposals for compliance with the Procedure for Appointment and Payment of Scholarships (Decree No. 1050) and the Procedure for the Use of Funds for Payment of Social Scholarships (Decree No. 1045). This will greatly simplify the work of educational institutions and the UPSFP in the field of accrual and payment of social scholarships.

Keywords: scholarship, social benefits, preferential categories of population, social scholarship, social security, Ministry of Social Policy.

Авторська довідка:

Гніденко Вікторія Ігорівна – асистентка кафедри правознавства Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Стаття надійшла до редакції 06 грудня 2019р.